

Warszawa, \$data podpisu r.

Stanowisko Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

**do wybranych zagadnień z poselskiego projektu ustawy o zmianie ustaw w celu
wsparcia odbiorców energii elektrycznej, paliw gazowych i ciepła
oraz niektórych innych ustaw
(Druk sejmowy nr 72)**

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy w celu wsparcia odbiorców energii elektrycznej, paliw gazowych i ciepła oraz niektórych innych ustaw zgodnie z uzasadnieniem dotyczy zminimalizowania podwyżek wpływu cen energii i gazu dla odbiorców w gospodarstwach domowych, szeroko rozumianych podmiotów użyteczności publicznej (w tym szpitale, szkoły, przedszkola, ośrodki pomocy społecznej) oraz jednostek samorządu terytorialnego, po dniu 31 grudnia 2023 roku oraz wprowadzenia rozwiązań zmierzających w stronę stopniowego przywracania mechanizmów rynkowych kształtowania cen na tych rynkach bez ingerencji państwa.

Projekt ustawy, w swoim głównym zamierzeniu ma na celu utrzymanie na 2024 r. mechanizmu niwelowania wysokich cen energii generycznej, ciepła i paliw gazowych dla odbiorców końcowych. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi stoi na stanowisku, że rozwiązania osłonowe chroniące odbiorców powinny zostać przedłużone zgodnie z projektem rządowym.

Należy jednak pamiętać, że wprowadzanie tych zmian nie może być jednak wykorzystywane do przeforsowania o wiele dalej idących zmian, wykraczających poza główny cel ustawy. W szczególności gdy proponowane przepisy mogą wywierać negatywne skutki dla rolnictwa i pogarszać jakość życia mieszkańców obszarów wiejskich.

Poselski projekt ustawy o zmianie ustaw w celu wsparcia odbiorców energii elektrycznej, paliw gazowych i ciepła oraz niektórych innych ustaw zakłada m.in.:

1. Zmiany w ustawie z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (Dz.U. z 2021 r. poz. 724 z późn. zm.)

- W art. 5 pkt 10 wnioskodawcy proponują m.in. dodanie do ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych art. 6², w którym wprowadzany jest ust. 3 w brzmieniu:

„ 3. W przypadku podjęcia przez radę gminy uchwały o ustaleniu lokalizacji inwestycji nie jest wymagana zgoda na przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze, o której mowa w ustawie z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (DZ. U z 2022 r. poz. 2409 z późn. zm.);

Powyższe oznacza, że, w przypadku podjęcia przez radę gminy uchwały o ustaleniu lokalizacji inwestycji nie będzie wymagana zgoda ministra właściwego ds. rozwoju wsi na przeznaczenie gruntów rolnych klas I-III na cele nierolnicze.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie może się zgodzić na tak zaproponowane rozwiązanie. Zdaniem Ministerstwa grunty te nadal powinny podlegać procedurze wynikającej z ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu oraz ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Podkreślenia wymaga, że grunty rolne klas I-III na terenach wiejskich stanowią podstawę do zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego kraju i nie mogą być swobodnie przeznaczane na inne cele (ograniczony zasób około 25 % gruntów rolnych w kraju). Grunty rolne, w szczególności dobrych klas bonitacyjnych, wolne od wszelkich zbędnych barier ograniczających uprawę (np. słupów energetycznych), są gruntami cieszącymi się największym zainteresowaniem wśród rolników, dla których działalność rolnicza stanowi główne źródło utrzymania i którzy z obszarami wiejskimi wiążą przyszłość swoją i swoich dzieci. Jednym z istotnych aspektów polityki przestrzennej na obszarach wiejskich o utrzymujących się funkcjach rolniczych powinno być optymalne wykorzystanie tych obszarów dla zapewnienia strategicznych, długofalowych interesów państwa w zakresie gospodarki żywnościowej. Obecnie sektor rolno-spożywczy jest kluczowym segmentem napędzającym rozwój polskiej gospodarki, generującym znaczące wpływy z eksportu produktów rolno-spożywczych.

Nie byłoby to możliwe bez zapewnienia warunków do rozwoju konkurencyjnych gospodarstw rolnych. Z tego względu umożliwienie lokalizacji inwestycji w elektrownie wiatrowe na gruntach rolnych klas I-III bez zgody ministra właściwego ds. rozwoju wsi i to w drodze uchwały rady gminy, dla której w odróżnieniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, nie ustalono minimalnego czasu na konsultacje społeczne i która może być niezgodna z obowiązującym dla danego miejscowym, jak i ogólnym planem, jest nieuzasadnione i jest wbrew celom, jakie przyświecają ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i ustawie o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Zdaniem MRiRW kolejna zmiana w kierunku uwolnienia następnych gruntów z pod szczególnej ochrony Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, jest niepożądana. Inwestycje w zakresie odnawialnych źródeł energii mogą być bez przeszkód realizowane na już dostępnych rezerwach inwestycyjnych oraz na gruntach o mniejszym znaczeniu dla produkcji rolniczej.

- W art. 5 pkt 17 wnioskodawcy proponują, wprowadzenie do ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych Załącznika nr 1 i Załącznika nr 2, dotyczących odległości zabudowy od inwestycji w elektrownie wiatrowe

MRiRW nie widzi podstaw do różnicowania w Załączniku nr 1 i w Załączniku nr 2 dopuszczalnych odległości dla terenów zabudowy zagrodowej i terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Zarówno w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej jak i w zabudowie zagrodowej występuje dom mieszkalny, który powinien być objęty szczególną ochroną przed negatywnymi oddziaływaniami elektrowni wiatrowych, niezależnie od tego czy zamieszkuje w nim rolnik czy osoba nim niebędąca. Ponadto zaproponowane odległości od budynków wynoszą od 300 i są zróżnicowane od poziomu hałasu.

2. Zmiany w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2023 r. poz. 344 z późn. zm.)

W art. 11 wnioskodawcy proponują dodanie w art. 6 ustawy o gospodarce nieruchomościami pkt 4c stanowiącego, że:

„4c) budowa, przebudowa i utrzymanie instalacji odnawialnego źródła energii w rozumieniu ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (t.j. Dz. U. z 2023 r.

poz. 1436 z późn. zm.) o łącznej mocy zainstalowanej elektrycznej większej niż 1 MW, w szczególności elektrowni wiatrowej wraz z inwestycją towarzyszącą w rozumieniu ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 724 z późn. zm.);”

- jest celem publicznym w rozumieniu tej ustawy;

Zdaniem MRiRW rozszerzenie katalogu celów publicznych o budowę, przebudowę i utrzymanie instalacji odnawialnego źródła energii o łącznej mocy zainstalowanej elektrycznej większej niż 1 MW, w szczególności elektrowni wiatrowej wraz z inwestycją towarzyszącą, spowoduje, że wszystkie tego typu zamierzenia budowlane będą realizowane jako cel publiczny również te gdzie produkowana energia będzie wykorzystywana wyłącznie na potrzeby funkcjonowania np. obiektów wielkopowierzchniowych (handlowych, przemysłowych) typu: supermarket, gorzelnia, fabryka samochodów.

Podkreślenia wymaga, że przed uzyskaniem pozwolenia na budowę elektrowni wiatrowych, osoba wyłączająca grunty rolne z produkcji jest zobowiązana uzyskać decyzję starosty zezwalającą na wyłączenie gruntów rolnych z produkcji, która w przypadku gruntów rolnych objętych ochroną, a więc klas I-III oraz klas IV-VI wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego określa jednorazową należność i 10 opłat rocznych z tytułu ich wyłączenia. W przypadku elektrowni wiatrowych wyłączeniu i opłatom podlegają grunty przewidziane pod drogę dojazdową, plac manewrowy i naziemną część fundamentu tej elektrowni. Opłaty te są dochodami budżetu województwa, które w przypadku inwestycji celu publicznego mogą zostać umarzone przez marszałków województw. Należy zatem mieć na uwadze, że dochody związane z wyłączeniem gruntów z produkcji rolniczej będą mniejsze, ponieważ z opłat tych będzie zwolniony każdy inwestor, który po wejściu w życie proponowanych przepisów będzie uznawany jako podmiot realizujący cel publiczny.

Podkreślenia wymaga również, że pojęcie celu publicznego w ustawie o gospodarce nieruchomościami zostało stworzone głównie z myślą o dokonywaniu wywłaszczenia. To bez wątpienia zaważyło na treści katalogu z art. 6 ustawy, gdyż z punktu widzenia instrumentu przymusowego pozbawienia jednostki prawa własności przez władzę publiczną jakim jest wywłaszczenie, katalog ten winien być tworzony z dużą ostrożnością i zawężony do niezbędnego minimum.

3. Zmiany w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2003 r. poz. 977 z późn. zm.)

W art. 12 wprowadzającym zmiany w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wnioskodawcy proponują uchylenie w art. 14 w ust. 6a w pkt 2 liter b i c, które przewidują, że jedynie na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego mogą być dokonywane zmiany zagospodarowania terenu dotyczące niezamontowanych na budynku instalacji odnawialnych źródeł energii lokalizowanych:

b) na użytkach rolnych klasy IV, o mocy zainstalowanej elektrycznej większej niż 150 kW lub wykorzystywanych do prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania energii elektrycznej, lub

c) na gruntach innych niż wskazane w lit. a i b (tj. klas V, VI, VIz), o mocy zainstalowanej elektrycznej większej niż 1000 kW.

Oznacza to, że inwestycje tego typu będą mogły być realizowane na podstawie decyzji o warunkach zabudowy, a nie jak obecnie jedynie na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Zdaniem Ministerstwa zmiana ta jest nieracjonalna, ponieważ przepis ten jest narzędziem ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, służącym ochronie gruntów rolnych klas IV i niższych przed wprowadzaniem wielopowierzchniowych instalacji OZE o określonych mocach, w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy. Podkreślić trzeba, że to plan miejscowy jest zasadniczym dokumentem planistycznym i podlega licznym uzgodnieniom oraz konsultacją społecznym. Partycypacja społeczna w pracach nad tym dokumentem ma ogromne znaczenia dla przyszłego funkcjonowania przestrzeni i zrozumienia lokalnej społeczności dla projektowanych inwestycji.

Projektowanie przestrzeni przy znacznym udziale społeczeństwa (czego brakuje przy decyzji o warunkach zabudowy) to działania mające na celu zachowanie ładu przestrzennego i przeciwdziałanie przyszłym konfliktom społecznym. Dlatego lokalizacja odnawialnych źródeł energii o dużej mocy powinna przebiegać za pośrednictwem planów miejscowych. Wskazania wymaga, że obszary wiejskie powinny być traktowane przede wszystkim jako miejsce pracy i życia producentów rolnych, których praca daje wymierne korzyści naszemu społeczeństwu. Rozwój funkcji nierolniczych na terenach rolnych nie

może stanowić bariery dla funkcjonujących tam gospodarstw rolnych. Ułatwienia w lokalizacji wielkopowierzchniowych inwestycji powinny dotyczyć terenów przemysłowych czy nieużytków, a gospodarowanie gruntami rolnymi nawet słabszych klas bonitacyjnych powinno podlegać szczególnej kontroli. Wskazania wymaga, że to grunty rolne klas IV stanowią największy zasób gruntów rolnych w Polsce (około 40% dane z Krajowego Wykazu Gruntów). Grunty rolne klas IV w warunkach niedostatecznej ilości żywności mogą być z powodzeniem wykorzystywane do uprawy wielu roślin uprawnych. Gleby tych klas należy traktować jako znaczącą rezerwę dla produkcji rolniczej kraju. Planowanie zatem inwestycji nierolniczych na tych gruntach powinno podlegać większym rygorom, tj. obejmowanie tych inwestycji miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Rozwój inwestycji związanych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii nie może ograniczać możliwości rozwoju działalności rolniczej. Nie można porównywać pod względem ekonomicznym działalności rolniczej z nierolniczą. Rolnictwo, ze względu na specyficzny charakter działalności produkcyjnej, zawsze przegrywa „walkę” konkurencyjną z każdym sektorem nierolniczym. Z tego też powodu w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wprowadzono obowiązek opracowywania miejscowego planu zagospodarowania dla inwestycji w odnawialne źródła energii. Jednocześnie trzeba zauważyć, że prawo nie jest instrumentem mającym na celu tylko i wyłącznie wspieranie rozwoju jednej gałęzi gospodarki, nie bacząc na inne niemniej ważne dziedziny. Jego zadaniem jest również chociażby zapewnienie bezpieczeństwa w szerokim tego słowa znaczeniu (ludzi, mienia, środowiska itp.), dbanie o zachowanie określonych wartości (np. ładu przestrzennego, nieodnawialnych zasobów), czy chociażby regulowanie celem wymuszenia pożądanых zachowań. Tym samym dokonując nowelizacji danego aktu prawnego, należy mieć na względzie szereg czynników oraz cele, jakie projektowane rozwiązania mają osiągnąć. Zdaniem MRiRW rozwój energetyki odnawialnej nie może być celem nadrzędnym nad bezpieczeństwem żywnościowym.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi popiera rozwój odnawialnych źródeł energii, niemniej jednak musi się to odbywać w sposób zrównoważony z uwzględnieniem racjonalnego gospodarowania gruntami rolnymi i bez uszczerbku dla bezpieczeństwa żywnościowego. Z tego też powodu uzasadnione jest pozostawienie wskazanych przepisów w obecnym kształcie.

Mając na uwadze powyższe Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyraża negatywne stanowisko w zakresie powyższych przepisów.